

Maa- ja metsätalousvaliokunta
kirjaamo@mmm.fi

ASiantuntijalausunto

25.10.2022

HE 167/2022 HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI METSÄTALOUDEN MÄÄRÄAIKAISESTA KANNUSTEJÄRJESTELMÄSTÄ JA LAIKSI KESTÄVÄN METSÄTALOUDEN MÄÄRÄAIKAISEN RAHOITUSLAIN MUUTTAMISESTA

Yleistä

Kokonaisuutena hallituksen esitys metsätalouden uudeksi kannustejärjestelmäksi on hyvin ja perusteellisesti valmisteltu ja se pohjautuu METKA-työryhmän esitykseen. On kiitettävää, että lainvalmistelussa on huomioitu metsänomistajien, metsäalan toimijoiden ja sidosryhmien näkemyksiä sekä nojattu uusimpaan tutkimustietoon.

Uudistuksen tavoitteeksi asetettiin, että järjestelmä olisi kannustava, yksinkertainen, selkeä ja hallinnollisesti kevyt. Tätä tavoitetta edistää taimikon- ja nuoren metsän hoidon myöntäminen *de minimis* -tukena, tukiehtojen yksinkertaistaminen sekä valmiuden luominen automaattiseen päätöksentekoon ja sähköiseen asiointiin. Hallituksen esitykseen on kuitenkin jäänyt joitakin yksityiskohtia, joissa tämä hyvä periaate ei toteudu. Ne on syytä korjata eduskuntakäsittelyn aikana.

Yksityiskohtaiset kommentit

13§ Taimikon ja nuoren metsän hoito

Tuen myöntäminen *de minimis* -tukena vähentää olennaisesti hallinnollista työtä ja kustannuksia sekä helpottaa hoitoimenpiteiden markkinoimista metsänomistajille.

Varhaishoidon ja taimikonhoidon yhdistäminen yhdeksi työlajiksi on hyvä muutos. Asetuksena vahvistettavat tukitasot ja poistumavaatimukset on syytä asettaa niin, että ne aidosti kannustavat oikea-aikaiseen metsänhoitoon.

Pienpuunkeruun tuki

Korotetun tuen edellytyksenä oleva 35 m³ hehtaarikohtainen kertymävaatimus saattaa johtaa liian voimakkaaseen harventamiseen. Se olisi haitallista metsän jatkokehityksen kannalta, koska se pienentäisi kasvua ja samalla hiilinielua. Siksi oikea-aikaisuuteen ja hyvään metsänhoitoon ohjaavaan kannustinjärjestelmään ei olisi syytä asettaa näin korkeaa poistumavaatimusta.

Korotetun tuen ehtona on lakiesityksessä maksimissaan 12 metrin pituusraja. Se voi osoittautua ongelmalliseksi käytännön metsätaloudessa. Kaikkein riukuuntuneimmat metsät ovat monesti lehtipuuvaltaisia, jolloin 12 metrin raja saattaa rajata juuri ne kohteet pois tukijärjestelmän piiristä,

joihin pienpuunkeruun tukea haluttaisiin metsänhoidollisesti suunnata. Siksi vanhan lain läpimittarajan (16 cm) säilyttäminen tukiehtona olisi turvallisempi vaihtoehto.

Mikäli eduskunta päättää pitäytyä pienpuunkeruun tukemisessa pituusrajassa, on 12 metrin kaavamaista rajaa syytä nostaa etenkin lehtipuuvaltaisissa metsissä. Syytä on huomioida myös alueelliset erot puuston runkomuodossa.

22§ Metsäluonnon hoito

Esityksen mukaan jatkossa myös yksittäisen maanomistajan luonnonhoitotöitä ja maaomistajien yhteishankkeina toteuttamia luonnonhoitohankkeita voitaisiin tukea myös ilman hankehakua. Tämä poistaa byrokratiaa ja nostaa aidosti metsänomistajan kiinnostusta luonnonhoitoon.

23§ Kulutus

Kulutuksen palaaminen kannustinjärjestelmään on niin monimuotoisuuden, metsän terveyden kuin hyvän metsänhoidon näkökulmasta erittäin kannatettavaa.

40§ Hoito- ja kunnossapitovelvollisuus

Erittäin hyvä uudistus, että hoitovelvoite on esityksen mukaan uuden tukijärjestelmän mukaan rahoitetuilla taimikon- ja nuoren metsän hoitokohteilla laskemassa viiteen vuoteen. Tämä antaa mahdollisuuden toiskertaiseen tukeen rehevillä kasvupaikoilla, joilla toimenpide on tarpeen toistaa hoitovelvoitekauden aikana. Nykyinen kemera, jossa raivaussahatöiden hoitovelvoite on ollut 7 tai 10 vuotta, on ohjannut mustikkatyypin ja sitä rehevämmillä kohteilla metsänhoitotöiden perusteettomaan lykkääntymiseen. Myöhässä olevan kohteilla kasvatettavan puujakson kasvu heikkenee ja taimikonhoito maksaa huomattavasti enemmän kuin se oikea-aikaisesti toteutettuna maksaisi. Näinhän tukijärjestelmä ei saisi ohjata.

Metsänomistajan ja metsänhoitopalveluita markkinoivien näkökulmasta hoitovelvoitteen määrääjän rajana tulisi käyttää maksatuksen päättymisen sijasta metsänomistajan tai asiamiehen tekemää toteutusilmoitusta. Silloinhan työ on todellisuudessa tehty. Toteutusilmoitus on katsottavissa Metsäkeskuksen avoimessa karttapalvelussa, mutta maksatustiedot eivät. Ne metsänomistaja joutuu etsimään hankenumeroiden perusteella vuosien takaisista veromuistiinpanoista. Palveluja markkinoivalle toimihenkilölle tai yrittäjälle maksatustietojen päivämäärien etsiminen on käytännössä mahdotonta.

58§ Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Siirtymäsäännöksissä todetaan, että taimikon ja nuoren metsän hoitoon ei voisi saada tukea kymmenen vuoden hoitovelvoitekauden aikana, jos samalle kohteelle on myönnetty tukea taimikon tai nuoren metsän hoitoon aiemmin voimassa olleiden lain (1094/1996) ja nuoremetsänhoitoon lain (34/2015) mukaisesti. Kohteille ei saisi tukea seitsemään vuoteen, jos tukea on myönnetty taimikon varhaishoitoon kemera-lain (34/2015) mukaisesti.

Siirtymäsäännökset sotivat lakiesityksen hyviä perusteita vastaan. Ne tulisi ehdottomasti saattaa taimikon- ja nuoren metsän hoitokohteiden osalta vastaavaan muotoon kuin pykälässä 40 säädetään eli viiteen vuoteen toteutusilmoituksen lähettämisestä. Erilaiset päivämäärät ja vaatimukset sekoittavat sekä palveluja markkinoivia toimijoita että metsänomistajia. Erityisesti nykyisen lain voimaan tullessa vuonna 2015 tukisuma aiheutti sen, että tukipäätöksissä ja tukien maksussa oli huomattavaa viivettä. Samoin, jos syksyllä toteutettu kohde päättyy tarkastukseen, tarkastus tehdään vasta seuraavana kesänä ja tukipäätös sen jälkeen. Käytännössä ilman siirtymäsäännösten synkronoimista uuden lain hengenmukaisesti, olisi kohteita, joissa hoitovelvoite jatkuisi viiden vuoden sijasta kahdeksan tai kymmenen vuotta.

Hoitovelvoitteen kytkeminen toteutukseen vastaa myös tukijärjestelmälle asetettua tavoitetta ohjata työn tekemistä oikeaan aikaan. Nythän on käytännössä se tilanne, että metsäkeskus (ja myös metsään.fi palvelua hyödyntävät toimijat) lähettävät maanomistajille muistutuksia kiireellisistä

taimikonhoitotöistä kohteille, jotka eivät kuitenkaan ole tukikelpoisia. Etelä- ja Keski-Suomen rehevillä kohteilla, joilla varhaisperkaus on tehty 6 – 7 vuotta sitten, kohde on ja näkyy myös metsäkeskuksen järjestelmässä hoitoa vaativana – tukikelpoinen se ei kuitenkaan välttämättä ole yllä esitetyn hoitovelvoitteeseen liittyvän laskenta-ajan vuoksi.

Jos hallituksen esitys jäisi eduskunnan päätökseksi, aiheutuisi siitä paljon sekaannusta, turhaa hakemusten käsittelyä, hakemusten hylkäämisiä, pettyneitä metsänomistajia ja turhautuneita toimihenkilöitä – erityisesti, koska jatkossa tuki olisi ns. jälkirahoitteinen eli tukea haetaan toimenpiteen toteuttamisen jälkeen.

Lakiesityksen perustelujen hengen mukaisesti siirtymäsäännöksissä aiempien lakien mukaan taimikon- ja nuorten metsän hoidon tukea saaneilla kohteilla hoitovelvoite tulisi saattaa yhdenmukaiseksi uuden lain kanssa, eli viiteen vuoteen toteutusilmoituksen jättämisestä.

Mikko Tiirola

Metsävaltuuskunnan puheenjohtaja

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK R.Y.